

Heinjokelaisten

VUOSI 2003

HEINJOKISÄÄTIÖ / KARJALOHJAN KARJALAISET R.Y.

Kankaalaiset (Majurit) perunannostossa Ristseppälässä

Yksi unelma mulla on ylitse muita;
saada rauhaisa piha ja pihalle puita
ja pienoinen tupa ja perunamaa.
Kai jokainen kotia toivoa saa

Airi Sokkanen os. Hyytiäinen

Tämän päivän heinjokelaisuus

Mitä heinjokelaisuus merkitsee meille sotien jälkeen syntyneille sukupolville ja meidän jälkeläisillemme? Onko se kotiseutukaipuuta, matkoja Kannakselle, sukuselvitysten tekemistä, palautusvaatimuksia ja menneen ihannointia vai onko se vielä jotain muuta. Yksiselitteisen vastauksen löytäminen ei ole mahdollista, sillä nykypäivän heinjokelaisuus on monimuotoista.

Varmuudella heinjokelaisuus ei ole samaa kuin esimerkiksi karjalohjalaisuus, jonka määrittelemisen tuntuu helpommalta. Minulle karjalohjalaisuus on sitoutumista nykyiseen asuinpaikkaan, kauniiseen luontoon, uusmaalaisiin ihmisiin ja naapureihin. Kerron mielelläni tuttavilleni mistä olen kotoisin, minkälaisessa talossa asun ja kuinka tyytyväinen olen asuinpaikkaani. Tuttavilleni karjalohjalaisuus välittyi kauttani, mutta välittykö kauttani myös heinjokelaisuus?

Olisiko heinjokelaisuudessa aivan erikoisen puolustamisen arvoista juuri luonnollinen välittömyys, iloisuus ja elämänmyönteisyys. Nämä ominaisuudet ovat syöpyneet meihin geneissä ja ympäristövai-
kutuksina – esimerkiksi hauskoina tarinoina. Isoisäni oli jutunkertoja. Hän kertoi värikkäitä juttuja Heinjoelta, Viipurista ja Karjalan kannakselta – sodasta ja rauhasta, juhlasta ja arjesta, kalastuksesta ja heinänteosta. Jokainen tarina päättyi samaan iloiseen yhteenvetoon: Ai hitto ko pit nauraa!

Meissä heinjokelaisissa on myös jotain veitikkamaisuutta. Voisitteko kuvitella, että kukaan muu lähettäisi kirjettä Venäjän presidentti Vladimir Putinille, jossa pyydetään oikaisemaan kohtaamamme vääräys ja palauttamaan sukumme maat meille Karjalan siirtolaisten jälkeläisille. Ja minkälainen riemu syntyisikään, jos presidentti Putin vastaisi kirjeeseen myönteisesti. Löisimme rintoihimme ja sanoisimme, että me heinjokelaiset sen teimme. Saattaa olla, että vastausta kirjeeseen ei kuulu, mutta silti Aluepalautus ry:n intoa ja kokeilunhalua on syytä arvostaa, mutta tämäkään ei selitä kaikkea tämän päivän heinjokelaisuudesta. Se ei myöskään jaa meitä kahteen leiriin. Olemme yhtä, vaikka toimimme eri tavoin ja olemme eri mieltä asioista.

Minulle heinjokelaisuus on ennen muuta yhdessäoloa, perinteen kunnioitusta ja heinjokelaisten elämäntyön ymmärtämistä. Suhtaudun heinjokelaisuuteen historiallisena tosiasiana. Johtuneeko suhtautumiseni siitä, että olen saanut kulkea maapallon eri puolilla, jolloin olen tullut ymmärtämään, että tällainen se maailma vain on. Aina oikeudenmukaisuus ei toteudu, eivätkä vääryydet korjaudu, mutta niiden tosiasioiden kanssa on elettävä, jotka nyt vallitsevat ja jotka ovat edessämme.

Moni meistä sodan jälkeen syntyneistä on muuttanut kymmeniä kertoja elämässään uuteen asuntoon ja uudelle paikkakunnalle. Olemme olleet janakkalaisia, espoolaisia, helsinkiläisiä ja karjalohjalaisia. Esimerkiksi janakkalaisuus ei ole ollut minulle kovinkaan merkittävä juttu syntymäpaikastani huolimatta. Sen sijaan karjalohjalaisuus ja heinjokelaisuus ovat sekä eurooppalaisuus. Tätä ei voi selittää järjellä, on siis kyse tunteesta. Heinjokelaisuus, karjalohjalaisuus ja eurooppalaisuus tuntuvat hyvältä. Voisiko sanoa, että olen unionisti, asun Karjalohjalla ja sukujuureni ovat Heinjoella, Euroopan Unionin ulkopuolella.

Karjalohjan Karjalaiset ry:n puheenjohtaja

Jarmo Hyytiäinen

Heinjokelainen

JULKAISIJA:

Heinjokisäätiö /

Karjalohjan Karjalaiset r.y.

Toimitus:

Saara Parikka

Painopaikka:

Karkkilan

Painopalvelu Oy

LAULU KOTIKYLÄSTÄ

Nytpä tässä laulun laadin,
runon rustasin kokohon
Heinjokea muistella,
kotikylää kaivatessa.

Talot järven ympärillä
niin kuin rihmassa rinkelit,
viertotie vei kylän halki,
siinä kiiti linjapiilit

Siitä pääsi Viipuriinkin
milloin mielehen vilahti,
kun ol saatava soriaa,
taikka vaati talon asiat.

Tai jos tahdoit junakyydin,
juoksit joutuin asemalle
Koisillalle kerkeästi
rapiasti radanvarteen.

Viipurihin vietiin aina
voit ja munat myytäväiksi,
piirakoita pitkät rivit,
karpalotkin kannettiin.

Kun ol sitten kaupat tehty
munat muutettu rahaksi
sekä oltu ostoksilla
kotiin päin taas kolkuteltiin.

Vielä nytkin unessa kuljen
kotikylän kankahilla,
jossa kevään kangasvuokot
nuokkuu tuulen tuutimina.

Näen kevään kukkaniityt
kulleroiden kultameren,
kuulen laineen lipatuksen
kotijärven hiekkarantaan.

Siellä synnyin, siellä kasvoin
kera kavinkumppaneiden.
Vaikka oomme harmaahapset,
muistot kuultaa kultaisina.

Moni on poissa joukostamme,
kuka taipaleen takana,
kuka mailla vierahilla,
kuka alla mullan mustan.

Usein vielä unessa kuljen
kotipellon pientareella.
Istun aitan rappusella
kotituvan portahalla

Siellä lauloi pikkulinnut,
laklatteli rannan laine,
karjan kellon kilkatteli,
kukkui kultainen käkönen.

Kahisteli rannan kaisla
kesätuulen tuutimana,
kukki tuomet kaivotiellä,
vuokot kotikoivikossa.

Siellä nukkuu nurmen alla
esi-isät, esiäidit
raadannasta raskahasta,
ropotista hovinherran.

Saavat maata makeasti,
levähdellä leppeästi
Mikonmäen männikössä,
kupehella kotikirkon.

Sinnepä mekin menemme
Nurmi-Tuomahan tuvalle,
hyvään huomaa Hiekka-Heikin,
Manalan Matin majoille.

Unhon lumi peittää vasta
kaipauksen katkerimman,
kun on viety viimeinenkin
nurmen alle nukkumahan.

Airi Sokkanen os. Hyytiäinen

Airi Sokkanen syntyi Heinjoella
v.1913 Juho (Yllöläis-Jukka) ja
Marja-Liisa Hyytiäisen tyttärenä
ja kuoli Nummella v.1981.

Näkymä kirkkosillalta.

ESTER LAPPALAINEN

1906-2002

Ester Lappalainen syntyi Antreassa 26.9.1906 ja kuoli 26.9.2002 Espoossa. Esterin isä oli Antti Pitkä. Pitkän perhe muutti Heinjoen Ristseppälään vuonna 1918. Ester avioitui ekonomi Evert Lappalaisen kanssa, joka oli saanut kunnan rahastonhoitajan ja sihteerin viran. Aluksi nuoripari asui Evertin vanhempien omistamassa talossa Ristseppälän Lapinlahdessa. Vanhin poika Niilo syntyi täällä asuttaessa. Vuonna 1928 he ostivat tontin Heinjoen asemalta ja rakensivat sinne ensin asuintilat ja kaupan, jota myöhemmin laajennettiin vielä kahvilalla. Evert Lappalainen perusti sinne myös kettutarhan.

On selvää, että Esterillä oli kädet täynnä työtä, vaikka lapsetkin, Niilo ja Helmi-Marjakin osallistuivat töihin taitojensa ja voimiansa mukaan. Nuorin lapsista, Lauri, syntyi vasta ensimmäisellä evakkomatkalla.

Kun sota syttyi Evert Lappalaisen joutui kunnan virassa yhteen jos toiseenkin tehtävään. Näin

Ester-vaimokin kuin luonnostaan joutui ottamaan osaa tehtäviin. Jatkososan aikana Ester Lappalainen toimi kansanhuollonjohtajana ja Heinjoen Vapaahuollon Keskuksen puheenjohtajana. Hän oli tavallaan viimeinen ”Heinjoen kunnan virkamies”. Tehtävä oli vaikeat, koska ”tyhjistä oli paha nyhjästä” ja puute kaikilla oli valtava. Ester Lappalaisen suosio ei tällöin liene ollut korkealla. Varmasti hän kuitenkin yritti parhaansa.

Sodan jälkeen perhe kotiutui Vihtiin, jossa he asuivat Evert Lappalaisen kuolemaan asti. Täällä Evert Lappalainen teki suurteon kirjoittaessaan jo Heinjoella alkamansa Heinjoen historian. Varmasti Esterin apu oli tällöinkin merkittävä, ainakin turvaamalla miehensä työrauha. Viimeiset vuotensa Ester Lappalainen vietti Espoon Olarissa. Vielä pari vuotta ennen kuolemansa hän koki raskaan menetyksen, kun hänen vanhin poikansa Niilo Lappalainen menehtyi vaikeaan sairauteen.

TAPIO SORVARI 1919-2003

Tapio Sorvari syntyi Heinjoen Savastilan kylässä 19.joulukuuta 1919 ja kuoli Lohjalla 5. toukokuuta 2003. Nuoresta iästään huolimatta Tapio joutui mukaan jo talvisotaan ja sen jälkeen jatkosotaan. Sotien jälkeen Sorvarit päätyivät Nummen Vivilaan, josta he saivat ostettua maatilan.

Tapio Sorvarin luottamus- toimista voisi mainita Heinjoki-Säätiön Hal-lintoneuvoston jäsenyyden vuodesta 1975 tämän

vuoden kevääseen. Lisäksi hän kuului aikoinaan Nummen kunnan valtuustoon ja kunnan tie- lautakuntaan. Vapaa-ajan harrastuksista voisi mainita kuorolaulun, veteraanijärjestön, Karjala-seuran ja Maataloustuottajat. Hän esim. oli perustamassa Nummen Eläkelii- totoa, jonka ensimmäiseksi puheenjohtajaksi hänet valittiin. Eläkkeelle jäätyään Tapio muutti Helvi-vaimonsa kanssa Lohjalle.

KIRJASTOLAITOS HEINJOELLA

Tänä päivänä keskustelu käy kuumana kirjastolaitoksen ympärillä. Onko meillä varaa kirjastoihin ja minkälaisiin kirjastoihin? Monia kirjastoja varsinkin syrjäseudulla on jo lopetettu.

Tiesitkö, että Heinjoelle perustettiin ensimmäinen kansankirjasto jo vuonna 1846. Silloin oli varaa. Aloitteen tekijä oli kappalainen David Eklund. Hän oivalsi kirjaston suuren merkityksen ja sen vuoksi hän yritti saada mahdollisimman runsaasti sivistyneistöä ja valistuneimpia talonpoikia kirjastoasiaa kannattamaan.

Alkuvarat kirjastolle saatiin siten, että jokainen perustajista maksoi kirjaston kassaan vähintään 50 kopeekkaa, jolla saatiin hankittua 25 nidettä. Kirjastoa käytettiin ”enemmän vilkkaan tapaisesti ja lainaus oli maksutonta sanotaan kyseisessä asiakirjassa. Ensimmäisenä kirjastonhoitajana toimi Johan Hertz Heikurilasta. Kirjasto sijoitettiin kirkon sakaristoon.

Kirjastoa kartutettiin vuosi vuodelta, mutta ajan mittaan se ei kyennyt seurakuntalaisia tyydyttämään. Asia otettiin esille kirkonkourouksessa 8.5.1862 ja silloin päätettiin perustaa kunnan kirjasto ja yhdistää entinen kirjasto siihen.

Kirjasto oli nyt auki joka pyhä jumalanpalveluksen jälkeen ja sitä hoiti kappalaisen apulainen Vilhelm Brander ja hänen apulaisenaan lukkari Petter Kruus. Lahdenperän koulun aloitettua toimintansa vuonna 1874 kirjasto

KIRJEITÄ HEINJOELLE

Esalta Eevalle Heinjoelle Perniö 22.12.1939

Terve täältä länsisuomesta päin. Olemme onnellisesti päässeet tänne saakka, mutta pommituksesta emme ole täällä niinkään turvassa kuin kotona. Täällä lentokoneet hyrrää joka päivä. Siviili-ihmisiähän ne oikein vaanii. En kuitenkaan pelkää, sama Jumala täällä kuin sielläkin, jos taas on hänen tahtonsa, että meidän täytyy erota tästä maailmasta vihollisen pommin uhrina, niin siihenkin täytyy tyytyä ja älä sure meitä, meillä on paljon parempi koti odottamassa, kuin se minkä jo olemme jättäneet.

Vähän ennen Salon kauppala oli ilmahälytys, kaikki juostiin metsään. Sairaanhoidaja piti Kaarinasta matkalla huolta. Oli hyvä, että päästiin siihen etukoppiin istumaa, lapset nukkuivat ihan Viipuriin saakka. Siellä tuli yksi neiti minun luokseni ja pyysi auttaa, hän kantoi Kaarinaa odotushuoneeseen. Juna lähti vasta kello 12:ta yöllä, silloin taas yksi sotilas auttoi meitä, niin että aina mukana kuljimme.

Olimme perillä vasta torstaina siinä jälkeen 12:ta. Ensi vietiin kansakoululle. En tiedä kuinka kauan tässä olemme. Ne taitaa tässä majoittaa, jos kuka haluaa sukulaisten luokse, mutta tuleehan ne kirjeet perässä sitä mukaa, jos tästä siirrymme pois. Kyllä tällä opettajalla on kaikki tiedossa, kaikki nimet ja iät ja ammatit otettiin ylös. Eihän tällä elämällä kyllä väliä ole, enää missä saa päivän iltaan ja toisen huomiseen. Toivossa kuitenkin me olemme kotiin pääsystä.

Täällä mekin joulua valmistelomme, puuroryynit jo tuotiin kaupasta, kaikki tulee valtion laskuun. Sain täältä kaupasta nukun pään ja toiselle ostin kokonaisen kuttaperkka nukun ja Kaarinalle pyhäasukat. Ei täältä tällä kertaa mitään jalkineita saanut, kenkiä oli, mutta on niin kalliita, pidetään

ensin entiset tarkkaa, ehkä noita jostakin saa.

Jos Väinö mitä kirjoittaa, niin lähetä tänne, on niin ikävä, kun ei saa edes kirjeitä näin alussa. Ei sitten muuta kuin hauskaa jatkoa ja jälleennäkemisen toivossa.

Elsa, Kaarina, Seija ja Vaija.

Väinö Kuparisen kirjeitä sota-ajalta

1. Väinöltä Eeva-siskolle
15.12.1939 Rintamalta, Kenttäpostikonttori 4, Er.Psto 4/Prik.3
ptri

Sisko Hyvä!

Tervehtykseni taaskin täältä rintamalta ja paljon terveisiä sinne kotia. Parhain kiitos niistä housuista ja paketista, jonka lähetit tänne minulle, kun minulla alkoi housut käytä jo rikki, niitä huopikkaita en ole vielä saanut, mutta kyllä kai ne tulee kun joutuvat.

Kuulehan sisko hyvä, oletko kuullut niistä toisista? Jos olet heidän kanssa yhteydessä, niin kutsu heitä kotia, sillä eihän siellä maailmalla ole niinkään mukava olla, kun kotonakaan ei toistaiseksi mitään vaaraa ole. Elsa kirjoitti minulle tänne, mutta ei antanut mitään osoitetta, että olisin voinut hänelle kirjoittaa, että olisivat tulleet koita. Hän lähetti sen kirjeen Ihantalasta 4. p:nä ja sain sen eilen, mutta tällä kertaa en osaa hänelle kirjoittaa mitään, kun en tiedä missä he ovat, mutta parhain

toivoni on, että kaikki menisi hyvin ja vielä kerran rauha palaisi maahan.

Sisko hyvä sinä kirjoitit, että ne sotamiehet ajavat jo Kaiholla, se oli ilon sanoma, mutta sano niille miehille, etteivät ajaisi pitkiä matkoja, ettei rasittuisi liikaa äkikselteään, kun se on ollu koko syksyn tallissa ja on vielä liian nuori.

Aikani menee täällä rintamalla yhtessä hulinassa, mutta eihän täällä tykistöissä niin suurta vaaraa ole, mutta eihän sitä sotassa tietä, mikä hetki se on viimeinen, mutta eihän sillekään mitään voi, jos niinkin sattuu, sillä Jumalan työt ovat tutkimattomat ja hänen tahtonsa tyytyen ja Jeesukseen luottaen on aina turvallista kulkea, vaikka näin rintamallakin, sillä häneen uskoen kuolla on meillä elo parempi odotettavissa, jossa sota eikä paha maailma voi meitä eroittaa, jossa kaikki on täytellistä tämän vajavan maailman tilalla.

Sydämellisin terveisin ja Jumalan haltuun jättäen. Väinö K.

LINTUSUO HEINJOELLA

Lintusuo eli Lintsuo, kuten sitä ennen nimitettiin oli Heinjoen suurimpia ellei suurin suo. Se sijaitsi suurimmaksi osaksi Pilppulan kylän alueella. Suon keskellä oli isoja saaria kovaa maata. Nämä saaret jakoivat suoalueen eri soiksi, joilla oli omat nimensä. Kaivannansuoksi sanottiin suon osaa, joka ulottui Kurvilan kylän rajalle aivan Valklammen taakse. Suo oli lähes puuton, hyvä karpalosuo. Syksyisin sieltä kerättiin ämpärikaupalla suuria karpaloita.

Suolta alkoi pieni puro, joka laskee Äntelin lampeen. Puron virtaus oli hyvin hidasta mutta kaloja oli runsaasti. Tälle purolle tein ensimmäisen kalareissuni, joka taas on oma tarinansa.

Nyt venäläiset ovat ojittaneet suon reunat syvillä viemäreillä ja vesi on johdettu Viipurin maantien varressa sijaitsevaan Äntelin lampeen, joka ennestäänkin matalana lampena näyttää kasvavan umpeen veden tuoman suolietteen takia. Suota on kuivattu, jotta siitä on saatu otettua jyrshinturvetta, jota on kuljetettu Viipuriin ehkäpä lämpökeskusten polttoaineeksi. Kuormista pölynnyt turve on täyttänyt matkan varrella maantien ojat lähes täyteen.

Kun ensimmäiset kotiseutumatalaiset kävivät Heinjoella, he ihmettelivät Valklammen takaa näkyvää tummaa kukkulaa, joka luultavasti oli turveauma. Kun itse aloin käydä Heinjoella tapanani oli aina käydä uimassa Valklammessa ja aina kuului suolle moottorin käyntiääni. Lopulta kävin katsomassa, mitä siellä tehdään. Suon keskellä seisoivat telaketjutraktori moottori käyden. Kantokuorma oli peräkärjyssä, eikä yhtään ihmistä missään. Viime vuosina työn äänet ovat hiljentyneet.

Lintusuo lienee joskus ollut järvenä. Viipuri-Valkjärven radan puoleisella suon osalla oli suonilmäkkeitä, joista Taavetti Iivonen sai iskukoukuilla suuria haukia. Nämä silmäkkeet eivät jäätyneet talvellakaan. Hiihtelin täällä helmikuussa 1944, jolloin suon silmäkkeistä lähti lentoon 5–6 sorsalintua. Suon eläimistö oli muutenkin runsasta. Kurjet ja kanahaukat pesivät saarien korkeissa männyissä. Suon reunapusikoissa tapahtui riekkoja eli metsäkanoja. Aikaisin aamulla suon kevähängillä saattoi nähdä kymmenien teerikukkojen ottavan soitimella mitaa toisistaan. Suurin teeriparvi, jonka näin oli satapäinen. Sotaaikana monipäinen hirvilauma asuteli näillä suo- ja korpimailla. Suolla oli paikoin hyvin rehevää heinikköä, jota hyödynsivät muuttamat Lahdenperän ja Kurvilan talot. Paimenet ajoivat aamuisin lehmät näille laitumille ja olivat eväineen päivän lehmien kanssa. Ja toivat karjan illalla kotitarhaan lypsettäväksi. Paimenet olivat usein Viipurilaisia koulupoikia. Talojen karjat olivat päivisin yhtenä laumana, joten paimenilla oli seuraa toisistaan. He rakentelivat majoja lehmiä vahtiessaan. Ahoosen Mikon ollessa meillä paimenkoikana Helvi sisareni lähti eräänä aamuna Mikon ja lehmien kanssa suolle; illalla heillä oli lypsyämpäri täynnä metsämansikoita.

Kerran Juho Rahkosen lehmä ei tullutkaan illalla kotiin. Sitä etsittiin naapureiden kanssa, kunnes löydettiin suolta lehmän uppoamisjäljet. Seipäällä tunnusteltiin ja todettiin siellä sen olevan muuttaman metrin syvyydessä.

Stockfors yhtiö kielsi karjan laiduntamisen suolla ostettuaan 1930-luvulla Pilppulan soita ja metsiä. Siitä huolimatta karjaa käytettiin suolla. Paimenet saivat ohjeen ajaa karjat kotiin, jos suolla näkyi vieraita miehiä.

Heinjoen suojelekunnan tykistön harjoitusammuntojen maali-alue oli usein Lintusuolla. Lintusuo muita suuria osia olivat Torosuo ja Vasik'ojansuo. Torosuo olisi ollut helposti pelloksi rai-vattavissa. Sieltä jotkut tekivät heinää kesäisin. Kesän lopulla siellä oli useita heinäkekoja, jotka talvella ajettiin kotiin.

Torosuon läpi virtasi Kämärän järven laskujoki, jolla oli monta nimeä, ennen kuin sen vesi saavutti Suomenveden pohjan Viipurin koillispuolella. Heinjoen puoleisia nimiä ovat: Koppaoja, Sirkisenjoki, Sahajoki ja Kääntymänjoki. Se oli erittäin hyvä rapujoki. Vasik'ojansuo oli sen verran kaukana kotoani, joten se jäi minulle melko tuntemattomaksi.

Aulis Kääriäinen

Heinjoki-säätiö on aloittanut heinjokelaisten ”pöytälaatikko-runoilijoiden” tuotteiden keräämisen yksiin kansiin. Olemme kiinnostuneita myös ennen julkaistuista runoista. Meillä on jo kaunis kokoelma runoja kerättynä, mutta joukkoon mahtuu vielä. Runoja ottaa vastaan Saara Parikka. Osoite on Hallintokatu 5 A 2, 04400 JÄRVENPÄÄ, puh. 09 2919528.

HAJANAISTA TIETOA KÄÄNTYMÄLTÄ

Nimenä Kääntymä on mielestäni erikoinen. Olen lukenut nimelle seuraavanlaisen selityksen: Vesiväylät olivat muinoin ainoita kulkuteitä ja Viipurin lahdelta alkava vesitie vei Kääntymän, Tuokkolan ja Vetokallion kautta isolle Vuokselle ja sieltä aina Laatokalle asti. Tätä reittiä kulkiessa oli Näätlän järven jälkeen käännettävä jyrkästi oikealle. Tästä paikka lienee saanut nimensä. Reittiä käytettiin vielä keskiajan lopulla 1500-luvulla. Jääkauden jälkeinen maan kohominen teki vesitiestä vähitellen kulkukelvottoman.

Kääntymän seudulla on asuttu yhtäjaksoisesti aina kivikaudelta asti. Kivikautiseen asutukseen viittaavat monet kiviesinelöydöt, joita tehtiin 1800- ja 1900-luvulla, vaikka varsinaisia arkeologisia kaivauksia ei siel-

lä ole suoritettukaan. Muolaan rovasti 1740-luvun kinkereillä kovisteli kyläläisiä taikaukosta, koska nämä käyttivät taikakalunaan muinaisten ihmisten kiviesineitä. Vanhin kirjallinen tieto kylän asutuksesta on vuodelta 1542, jolloin taloluku oli alle 10. Taposen suku lienee vanhin suku Kääntymällä. Naapurikylän Noskuan puolella mainitaan Tapolan talo jo 1500-luvun alkupuolella. Muolaan ensimmäisessä rippikirjassa 1740-luvulla eräs sukunimi on Kändämöinen eli Kääntymäinen. Kun Viipurilainen kauppias Seseman perusti vesisahan v. 1725 kylään, työmiehiä tuli lähiseudulta ja ammattimiehiä kaukaakin, myös kaukainen esi-isäni oli sahalla lankunkantajana.

Kylä oli asukasluvultaan Heinjoen suurin vv. 1740-1770. Kirkonkirjoissa

sahan työväki erotettiin muista kyläläisistä otsakkeen ”Sågfolk” alle eli sahan kansa. Kun sahaus kiellettiin 1796, moni perhe muutti pois kylästä. Joitakin jäi torppareiksi ja vävyiksi.

Monet Kääntymän paikannimet juontavat hyvinkin kaukaa menneisyydestä, tässä kolme esimerkkiä: Töllikön mäki, jossa asui aikoinaan Töllikön suku. Harttula, Ryhäsen suvussa oli miehillä monessa polvessa etunimenä Bernhard, joka oli vaikea varsinkin karjalaisen lausua. Harttu oli paljon helpompi. Nuuvi oli myös etunimestä lähtöisin, sillä Taposen suvussa oli aikoinaan Knut niminen isäntä. Viimeksi siellä asui Litjan sukua.

Aulis Kääriäinen

Heinjoki-säätiön edustajat neuvottelumatkalla Heinjoelle keskustelemassa hautausmaiden suojeleusopimuksesta Zhtkovan kunnanjohtajan kanssa.

Kauko Kuparinen, Asko Räsänen (tulkki) Martti Pynninen, Ristseppälässä kunnantalon edustalla. Lisäksi matkalla oli Lauri Kykkänen.

KIISSELI YLISTYSVIRS

Tää kaurakiissel o karjalaisii kansallisruoka, sitä ei voita mikkää putro. Jos tuoskii ois pöyväl ripirinnakkai riisryynputro ja kiisselatrikki, ni tuski täst sakist kukkaa oi luskajaa putroo pistänt, mut sitä hapraammi kiisselii. Ko iessäis o kuuma kiisselkupp, ja siihe pantu silmäks tavalline mälli voita, varrii tai kylmää maitoo vaterkas, ni se tuop mieleheis entise kottiis Karjalas. Iha niiko istusit murkinal - siel oma tutu pöyvä pääs – eiks nii? Sit ko ensimmäine lusikalline luiskahtaa liukkaast kurkustais allaa, ni siin mieleis hetastuu ja tulloo hyvä olo.

Mei naapur, Pekka, sano ain, jot hänel tulloo jo hyvä miel, ko hää näkköö emäntääsä Varvu tuova illasuu jauhokopsaa tuppa ja sekkaava kiisselii happanemmaa. Hää kujas havvui hakatessaa sit kuuloo, ko Varpu kimakal äänel huutaa: ”Syömää!” Sillo kirves töksähtää pölkyl ja havuläjä saap jäähä, määtiijä kui pitkäks aikaa. Varpu osas keittää hyvää kiisselii. Iltasil hää sekotti kaurajauhut suviaa vettee, pan leipäpala tai taikinalapio sekkaa, mist tul se happanemise alku. Aamusil hää ensittäi puristel sekkooksest akanat pois. Sit viel jauhoseula läp hää siilas lieme, roppas suolaa sekkaa ja tavai keittämää. Sanottiiha: ”Nii o kiire, ko kiiseli keittäjäl,” se kiissel näät äkkii pallaa pohjaa; vähä se saap kyl pallaakkii ja ko nyt ei oo ennää kunno

liittaakaa. Pekka puhaltel ja ryyst sitä varrii kiisselii nii, jot hikkarpalot otsalt tippu, mitä paija hihallaa kuivas. Siint ryystämisest synty sellane jyrinä, et ko höi talo ol iha tievarrel ja ikkunat olliit kesäl auk, ni sivu ajajii hevosest pelkäsiit sitä jyrinää. Tekhä kiissel tehtävääse Pekalkii; ko herkes syömäst, rupes ramasemmaa, ei muuta ko ruokalepoloil ja koht kuulu kuorsaus, melkee samalainen jyrinä ko kiisselii syyves.

Pekka pit kyl huole, jot kiisseljauhut ei päässeet loppumaa ja kaurat ol kunnol riihes kuivattu, niihe näät tul sillo oikia sauvu maku.

Enne kiisseljauhut olliit sellasii, jot jyväl ol poikki, toine halki ja kolmas kokonaine. A otappas nyt sellasii jauhoi, nehä olliit ennevahasi herkkuloi, niiko arinal paistetut leipäpiokokoset potaattipiirakat, sihisevä lihapotti, kuuma jamakka, kokkelpiimä, naurispiirakka, tattiserpa ja apposkaali. Kaik sellaset hyvät ennevanhaset herkut täs tullookii mielee. Kyl niil ois lyst kostata (potsuvoija) vaik kui suurii herroi.

Karjalaine ruokakunta kiisselherkuist näkköö unta. Rakas vanhoil kiisselpata, vaik ois ikkää lähes sata.

Maria (Maija) Litja os. Nieminen 1908-1989

KIRJASTOLAITOS
HEINJOELLA

Jatkoa sivulta 4

siirrettiin koulun johtokunnan haltuun ja kirjaston hoitajaksi tuli opettaja Henriikka Vehniäinen. Kirjaston hoito oli vapaaehtoista työtä.

Kirjaston toiminta oli vuosien mittaan milloin vilkasta, milloin hiljaisempaa. Vuonna 1910 kirjaston toiminta oli hiljaisimmillaan. Lainauskuntoisia kirjoja oli vain 303 nidettä ja lainausten lukumäärä 324. Tämä ei suinkaan johtunut harrastuksen puutteesta oppia ja valistusta kohtaan, vaan siihen vaikuttivat nuorison monet harrastuksen nuorisoseuroissa ja muissa yhdistyksissä, joilla myös olivat omat kirjastonsa.

Vuonna 1928 kunnanvaltuusto päätti perustaa Heinjoen kunnan kantakirjaston uuden kirjastolain edellyttämässä puitteissa. Kirjaston ensimmäiseksi hoitajaksi tuli Vilho Sintonen Vampalasta. Samanaikaisesti päätettiin perustaa lainausasemat Kämärälle, Käntymälle ja Rättölään. Vuonna 1938 kirjoja oli 1286, lainaajia 145 ja lainausten lukumäärä oli 3203.

Kunnankirjasto kirjoineen ja kalustoineen jäi sodan hävitettäväksi vuonna 1939. Talvisodan jälkeen oli aloitettava taas alusta. Kirjaston toiminta pääsi alkamaan jo vuoden 1942 alussa. Alkuun pääsemiseksi Sotilashallinto-osasto lähetti kuntaan 25 nidettä. Kantakirjasto ehti vuonna 1943 liittyä Suomen Kirjastoseuraan.

Heinjoki-kirjan tekstiä lyhentäen lainannut
Saara Parikka

RETKEMME LOIRLAHTEEN

Liisa ylittää Äntelinjokea Tarmon avustamana.

”Muistat sie, ko paitasillaa lehmii peräst lennettii?

Kivetkii ois nyt ko villaa, jos ne käisiit varpaisii.”

Nämä aatokset heräsivät eloon kesäisin Liisan ja Leon tavatessa Heinjoki-juhlien merkeissä ja kesäisillä retkillä lapsuuskodin maisemiin. Haikeudella muisteltiin paimenten kesäisiä päiviä Loirlahdessa. Ne paikat olisi vielä nähtävä.

Haaveet unelmat ja toiveet usein raukeavat, mutta voimallinen tahto siirtää vaikeatkin esteet. Viikoittaiset puhelinyhteydet sisarusten kesken vahvistivat suunnitelmia ja sattumallakin oli osuutensa.

Hyytiäisen Toivo, joka asustaa Sammatissa, oli asioimassa Lohjalla

ja siinähen keskustelu kuin huomautta siirtyi kotiseuturetkiin. Ilman suurempia arveluita asia oli päätetty. Toivo menee Loirlahteen kotinsa rannoille ja Tarmo Hiekkavuo, moninkertainen Karjalan matkojen kävijä tulisi mukaan. Liisa ja Leo olisivat tervetulleita joukkoon.

Matka toteutettiin Helatorstain aikoihin keväällä 2001. ”Maijan Matkat” hoiti kuljetuksen.

Ensimmäinen yö vietettiin Johanneksessa. Seuraava aamu sarasti pilvipoutaisena, jos kohta iltapäiväksi saatiin sadetta mutta sehän vain piristi mieltä. Reput oli huolellisesti valittuja tarvikkeita pullollaan. Noin kuusi kilometriä ennen Heinjoen Kirkonkylää alkoi metsäpolku, jota seuraten kävelyosuus sujui. Suuntavaisto ja lapsuusajan muistot auttoivat vaike-

ahkossa maastossa oikeaan kohteeseen. Tavattiin siellä myös venäläinen tukinkuljetuskin, joka sinänsä oli ihmetyksen aihe.

Kuin huomaamatta taittui matka, johon matkalainen olivat etukäteen huolella valmistautuneet. Liisalle ankara työskentely kesämökin maiseissa ja useat kuntohoitajan hieronnat olivat tuoneet kestäväen kunnon. Leo oli aloittanut jo helmikuussa 15 käsittelyä sisältäneen lääkintävoimistelun ja hieronnan. Lisäksi päivittäiset sauvakävelyt ja metsänhoitotyöt loivat hyvän kunnon. Mieliä oli ilon ja onnellisen odotuksen sävyttämä.

Ajatukset ryöstäytyivät omille teilleen. Ehkäpä Liisalla kulkivat mielessä ne neitoikäisen hiihtoretket tai kalastusmatkat ympärille avautuville vesille. Toivo ja Leo elivät muis-

Levähdyshetki Toivon kotirauniolla: Tarmo Hiekkavuuo, Leo Kääriäinen ja Toivo Hyytiäinen.

toissaan sota-aikaa, silloin oltiin nuoria ja voimakkaita. Ajatukset ja askeleetkin saivat kuin siivet alleen. Kauniit muistojen tienoot olivat nyt näköpiirissä.

Särkistenjärvi lempeine lehtorantoineen: Siellä, siellä on matkalaisten muistojen kehto. Tarkka silmä havainnoi vuosien vierittyäkin peltosarkojen suunnan ja sieltä löytyi myös tuo Äntelinjoki, joka olisi ylitettävä. Ikivanhoja puita ihmeteltiin, ihasuttavaa tuohta löytyi matkamuihosti - omasta metsästä. Liisa poimi samoja kukkasia, joita jo tyttösenä oli ihailut ja joita paljaat varpaat juostessa hipaisseet. Nuo asiat ja paljon muuta riemullista oli muistissa säilynyt ja lempeäksi muotoutunut.

Taposen kodin raunio löytyi. Sinne paimen pilvisen päivän tullen oli piipahtanut kelloa katsomaan.

Edessä oli ehkä matkan vaikein osuus; oli ylitettävä Äntelinjoki. Vuolaana se virtasi, ehkä vähän pelottavanakin. Entiset siltarakenteet olivat muisto vain. Nyt oli selviydyttävä oman neuvokkuuden avulla. Hyvät saappaat ja repussa kulkenutta kirvestä apuna käyttäen muotoiltiin sauvat, joihin tukeutuen askel askeleelta siirryttiin toiselle rannalle.

Retken pääkohde oli saavutettu: Hyytiäisen Kallioranta, Toivon lapsuudenkoti, laajan tasaisen kalliion ympäröimä talon raunio. Tuossa navetan paikka ja tuolla huolella tehty kellari, joka on kestänyt vuosikymmenten sateet ja pakkaset, ovi vain on poissa.

Haikain mielin ajatukset siirtyvät menneeseen. Siinä on perhe asustanut kotia rakkautella sitä vaalien. Jo talvisodan pommit olivat osuneet lähistölle. Nyt oli tuo näky silmien edessä ja muistot mielessä. Karjalaisella vieraanvaraisuudella Toivo tarjosi tervetuliaismaljat. Siinä sitten ruokailtiin ja vilvoiteltiin väsyneitä jäseniä ja

Leo, Tarmo Hiekkavuon kanssa Leppälässä.

virkeänä aloitettiin paluumatka, joka kuljettiin niin, että käytiin myös Lepikossa Liisan ja Leon kotiraunioilla. Sade muuttui raesateeksi ja se oli omiaan siirtämään retkeläisten ajatukset nykyhetkeen.

Nuo muistorikkaat kohteet olivat mennyttä elämää ja ihanaa oli ollut olla hetki niissä muistoissa.

Nyt kokoonnuttiin autoon, päällimmäisenä ajatuksissa kiitollisuus hienovaraisesta ja avuliaasta retkiseurasta. Valokuvat kertovat myös kaikesta tuosta. Leon äänensävyssä on lämpöä hänen tulkitessaan niitä: "Katsohan äskettäin reppu oli minulla ja seuraavassa hetkessä Tarmon harteilla." Ihmistuntemus ja ystävyys olivat lujittuneet samoin kuin nuo ihmeen ihanat lapsuusmuistot.

Loirlahti, siellä aurinkokellon paikka, siellä ravustusranta. Unelias karjakellon kilkahdus ja vastapainona vilkkaan paimenen toimeliaisuus ja mielikuviutus.

Bussi lähestyi Viipuria, jossa yövyttiin ja tori tarjousineen houkutteli matkalaisia. Bussiemäntä ja matkan järjestäjät olivat aivan ihmeellisen ihania, kaikille riitti myönteisyyttä ja sen myötä viihtyisyyttä.

Leo Kääriäisen kertoman mukaan kirjoittanut Terttu Jaatinen

SYNNYINSEUDULLENI

1. Pais - toi päi - vä niin he - le - ä har - jul - laan, sä - teet
 2. Leh - dot lem - pe - ät tuok - su - vin kuk - ka - sin, mar - ja -
 3. Ke - vään kuu - lak - kaat yö't, tal - ven täh - ti - en vyöt, kur - ki -

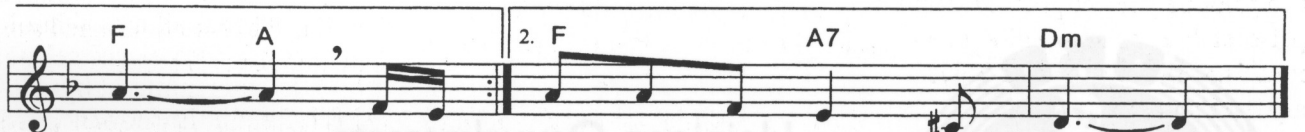
ku - vas - tui vuok - se - hen sil - loin. Su - vi - tuu - li kun huo - kui - li
 mät - tä - hät met - si - en, soi - den. Si - ni - au - te - reen voi - sin - ko
 par - vi - en syk - syi - set au - rat. Nii - tä kat - so - maan jäin, ko - ti -

ran - noil - la sen, ka - his kais - lik - ko ke - säi - sin il - loin. Sin - ne
 un - hoit - taa yl - lä tut - tu - jen seu - tu - jen noi - den.
 tai - vaal - la näin pou - ta - pil - vi - en ää - ret niin hau - raat.

pää - se mä en, muis - tan kui - ten - kin sen, syn - nyin - seu - tu - ni Hein - jo -

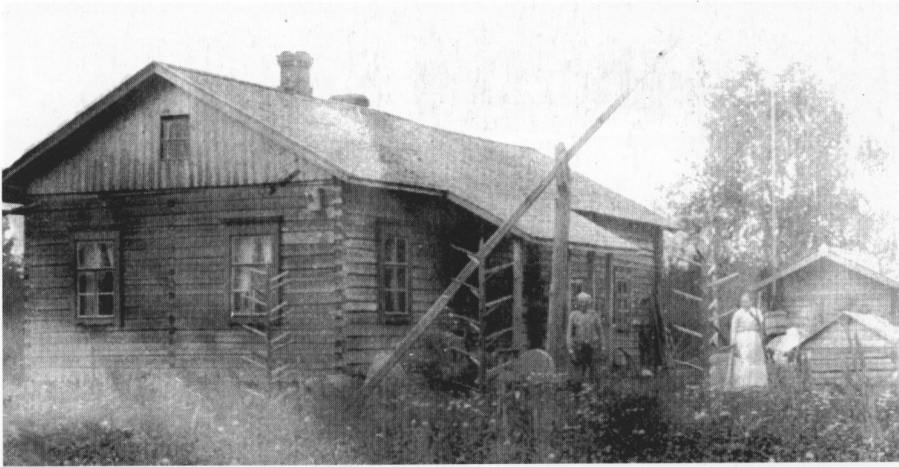

en. Sin - ne seu - tu - ni Hein - jo - en.

Kantaesitys

Heinjoki-juhlille Nummi-Pusulassa 14.7.2002

Säv. Kaija Eerola
 San. Hilikka Hallenberg

Vappo ja Mikko Kärkäs kotipihallaan 1910 Salo Vamppalassa.

TAPAHTUMIA

Vuoden 2004 Heinjoki-juhla Karjalohjalla 25.7.2004

Kääntymä-päivä Pusulan Ahjolassa 24.8.2003 klo 12.00

Heinjoen kirkonkylän koulupiirin kyläpäivä 11.10.2003
myöhemmin ilmoitettavassa paikassa

Jos haluat, että omaisesi poismenosta ilmoitetaan seuraavan Heinjoki-juhlan Jumalanpalveluksessa, olisi varmintaa, että ilmoittaisit siitä itse Heinjoki-Säätiölle puh. 09-2245 809.

Heinjoki-säätiöltä saatavissa seuraavia tuotteita:

Tuotehinnasto 2002

	á EUR/kpl
Heinjoki-historia	40,-
Heinjoki-kuvateos	20,-
Heinjoki-video	10,-
Heinjoki-juhlavideo v. 1994	8,-
Koprala-kirja	7,-
Kääntymä-kirja	21,-
Näi myö enne eletti Ristseppälä-Rättölä kyläkirja	26,-
Kääntymä-runoteos	2,-
Heinjoki-viiri	20,-
Heinjoki-postikortti	1,-
Heinjoki-esite	1,-
Maija Litjan runoteos	10,-
Heinjoki-kartat 1-4	10,- osa
Karttojen selitysosa erikseen myytäessä	3,-
Vanha Äyräpää II	10,-
Karjalan Kirkkokummut, P.Koponen	48,-

Tilaukset: Heinjokisäätiö/Eija
Kovasin puh. 09-2245 809

Heinjoen Osuuskassasta
Länsi-Uudenmaan Osuuspankkiin.

Takana 100 vuotta elämää ja historiaa.

